

Intersektionell syntolkning

Metod för inkluderande bildkommunikation

Vad är syntolkning?

Syntolkning är en benämning för bildbeskrivningar utformade för en målgrupp med varierande synskador. Syntolkning används både i böcker och medier framtagna specifikt för människor med synskador, och på hemsidor och sociala medier för att inkludera människor med synnedsättningar. Grundregeln för syntolkning i böcker och tidningar är att utforma bildbeskrivningar så att de är meningsfulla för icke seende men också kortfattade och relevanta så att även den som ser upplever ett informationsvärde i beskrivningarna. Samma sak kan sägas gälla syntolkning i sociala medier. Bildbeskrivningar för skärmläsare på hemsidor är ofta inte synliga utan hörs först när en skärmläsare används.

Intersektionellt perspektiv

Ett intersektionellt perspektiv på syntolkning innebär att du inkluderar kön eller könsuttryck, hudfärg, funktionalitet, sexualitet, religiösa symboler och ålder i bildbeskrivningarna. Eftersom dessa intersektionella variabler är sådant som seende personer omedelbart registrerar när de tittar på en bild föreställande en person, är det i en syntolkande bildbeskrivning oftast relevant att återge dessa även för de som ej kan se.

Det är dock generellt sällan det görs och det beror på många ting. Det kan exempelvis kännas underligt att beskriva människor utifrån kön och hudfärg på det viset, eftersom texter som inte syftar till att vara beskrivningar vanligtvis sällan tar upp dessa aspekter då de oftast inte är relevanta i det textuella sammanhanget. Syntolkningar skrivna för skärmläsare bör dessutom vara ganska korta och utifrån relevans beskriva ett urval av de ting som finns på bilden och då kan det ofta falla bort i prioriteringen - speciellt om personen på bilden inte är normbrytande. Om beskrivning av kön saknas brukar det innebära att bilden föreställer en man, och om beskrivning av hudfärg saknas brukar det innebära att personen på bilden är ljushyad.

Som metod

Syntolkning med intersektionellt perspektiv kan effektivt användas som metod för att granska bilder och för att träna upp en aktiv normmedveten blick. Metodens huvudsakliga syfte är att synliggöra normen, snarare än att lyfta det normbrytande. En bild säger mer än tusen ord, och även om vi inte behöver använda tusen är det en viktig process att sätta ord på och således konkretisera det vi annars läser av omedvetet.

Speciellt väl fungerar metoden på en större mängd bilder, eller kontinuerligt använd under en längre tid, för att upptäcka återkommande teman kring vem som blir representerad och i vilka sammanhang. Vilka parametrar är med ofta och vilka är sällan med, vem utför aktiva handlingar och vem poserar, vilka är på bild tillsammans och vilka ses sällan ihop, vem har maktpositioner och vem har det inte? Med den insikten blir det enklare att både beställa och producera fotografier, eller att välja ur befintlig bildbank.

Gör såhär

Steg 1: Beskriv, högt eller tyst för dig själv, innehållet i bilden som om du skulle beskriva det för någon som inte kan se den. Beskriv personer utifrån:

- kön eller könsuttryck
- sexualitet (vid bilder på relationer)
- hudfärg
- ålder
- synliga funktionsnedsättningar
- religiösa och kulturella symboler
- ålder.

Steg 2: När du beskrivit personerna på bilden enligt punkterna ovan så är nästa steg att beskriva vad de olika personerna gör. Aspekter som kan vara intressanta att uppmärksamma är:

- vad gör de olika personerna
- i vilken miljö befinner de sig
- vilka positioner har de
- var har de sina blickar - tittar de in i kameran, på någon annan person eller är de upptagna med en syssla?
- vilken stämning verkar de vara i eller ge uttryck för.

Alla dessa parametrar behöver inte alltid skrivas ut i en verklig syntolkning för skärmläsare, men som granskningsmetod är det viktigt att reflektera över samtliga.

Steg 3: Upprepa de positioner du kan dra slutsatsen att personerna har på bilden, vem som är aktiv/passiv och vilka maktpositioner som är tydliga. Detta för att tydliggöra vad olika sorters avbildningar skapar för associationer och stereotyper.

Steg 4: Beskriv på vilka sätt du anser att bilden återskapar eller bryter mot stereotyper och normer. De flesta bilder är stereotypa på något vis, men kan vara normbrytande på andra, och kan således passa mer eller mindre bra i olika sammanhang. Du kan även väga upp stereotypa framställningar genom att aktivt välja kompletterande bilder att sätta dem samman med.

Tips!

Om du har en kollega kan ni med fördel träna på att beskriva bilder som den andra inte kan se för varandra, och ge feedback på hur väl den mentala bilden som beskrivningen skapade hos den lyssnande stämde överens med den faktiska bilden.

Exempel

Exempel 1: Bilden föreställer tre personer i en vårdmiljö/undersökningsrum. En mörkhyad man i medelåldern med vit rock, framstår som läkare. Ett ljushyat barn vars könsuttryck

tolkas som en pojke. En ljushyad kvinna som framstår som vårdnadshavare till barnet. Kvinnan sitter ner och har uppmärksamheten mot barnet som sitter på en undersökningsbänk. Mannen står upp och har också uppmärksamheten mot barnet. Pojken tittar tillbaka mot mannen. De ler mot varandra. Ingen har några synliga funktionsnedsättningar eller religiösa/kulturella symboler. Nära relation mellan mamman och barnet. Mannen har en aktiv auktoritetsposition som läkare i sin arbetsmiljö, pojken är en patient i en beroendeposition, kvinnan är passiv förälder och vårdnadstagare. Bilden är stereotyp på så vis att mannen är auktoritär och aktiv i förhållande till kvinnan och barnet, men bryter mot stereotypen genom att en mörkhyad person porträtteras i en hög position.

Exempel 2: Bilden föreställer en man och en kvinna på en bygg/industri-arbetsplats. De är båda ljushyade och ser rimligt unga ut. Kvinnan bär en hijab och en rutig skjorta och håller i ett stort papper, eventuellt en ritning. Mannen har en bakvänd keps och tittar på ritningen. Kvinnan framstår som auktoritär i förhållande till mannen. Inga synliga funktionsnedsättningar eller nära relationer. De är båda aktiva på sin arbetsplats. Bilden bryter mot stereotyper både i förhållande till kön och kulturella/religiösa symboler.

Exempel 3: Bilden föreställer en ung ljushyad kvinna som ler stort och tittar in i kameran. Bilden är beskuren strax under halsen och bakgrunden är suddig men man kan ana en dator vilket antyder en arbetsmiljö. Kvinnan har ett headset på huvudet. Inga synliga funktionsnedsättningar, nära relationer eller religiösa/kulturella symboler. Hon är porträtterad passiv på sin arbetsplats. Bilden är stereotyp på så vis att kvinnor ofta porträtteras som passiva och leende.

Lycka till!